

برای آن که رفتار انسانی جرم به شمار آید، باید که قانون گذار این رفتار را جرم شناخته و برای آن کیفر مقرر نموده باشد (عنصر قانونی)؛ فعل یا ترک فعل مشخص به منصفی ظهور برسد (عنصر مادی) و با علم و اختیار ارتکاب یافته باشد (عنصر روانی یا معنوی). (عبدالله پور و یحیی پور، ۱۳۹۲).

افزون بر عناصر سه گانه مذکور، بعضی از حقوق دانان از جمله گاروی فرانسوی تحقق جرم را منوط به وجود عنصر چهارمی به نام عنصر ناحق می داند. وی معتقد است اگر ارتکاب جرم در جهت استیفای حق یا ادای تکلیفی که قانون گذار تعیین کرده است باشد، جهتی برای تعقیب و مجازات مرتکب وجود نخواهد داشت. برخی با این عقیده موافق نیستند. به نظر آنها، آنچه گاور و دیگران عنصر ناحق می نامند، همان اسباب ابحه یا جهاتی است که عنصر قانونی جرم را زائل می کند. مانند دفاع مشروع و امر آمر قانونی. بنابراین بهتر است عناصر تشکیل دهنده ی جرم را به همان عناصر سه گانه محدود نمود و در فقدان هر یک، تحقق جرم را ممتنع دانست. (عبدالله پور و یحیی پور، ۱۳۹۲).

کلاهبرداری بیمه ای از نوع جرایمی است که به دلیل ایجاد اختلال در نظم عمومی، واجد ماهیت عمومی است و جنبه عمومی آن محسوس تر بوده و بیشتر مورد توجه قرار گرفته است. ما اصلی بنیادین در حقوق جزا داریم تحت عنوان اصل قانونی بودن جرایم و مجازات‌ها. قسمت اول این اصل، اصل قانونی بودن جرم است که مقرر میدارد که هیچ فعل یا ترک فعلی جرم نیست مگر آن که قبلاً به موجب یک متن قانونی مجرمانه بودن آن اعلام شده باشد. تا پیش از تصویب "قانون بیمه اجباری خسارات وارد شده به شخص ثالث در اثر حوادث ناشی از وسایل نقلیه"، عنصر قانونی جرم کلاهبرداری بیمه ای همان ماده ۱ "قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشا، اختلاس و کلاهبرداری" مصوب ۱۳۶۷ بود. لکن در حال حاضر ماده ۶۱ قانون بیمه اجباری خسارات وارد شده به شخص ثالث در اثر حوادث ناشی از وسایل نقلیه عنصر قانونی جرم کلاهبرداری بیمه ای را تشکیل می دهد. ماده مذکور چنین بیان می نماید: «هرکس با انجام اعمال متقلبانه مانند صحنه سازی صوری تصادف، تعویض خودرو یا ایجاد خسارت عمدی، وجوهی را بابت خسارت دریافت کند، به حبس تعزیری درجه شش و جزای نقدی معادل دو برابر وجوه دریافتی محکوم می شود. شروع به جرم مندرج در این ماده علاوه بر مجازات مقرر برای شروع به جرم در قانون مجازات اسلامی، مستوجب جزای نقدی درجه پنج می باشد.» (توجهی و حیدری، ۱۳۸۶، ۱۲۱).

از عنصر روانی، تحت عنوان «سوءنیت» نیز یاد می شود. برای این که مرتکب اعمال پیش گفته، کلاهبردار قلمداد شود، باید در ارتکاب آن اعمال، سوءنیت داشته باشد. سوءنیت، خود بر دو قسم است: ۱- سوءنیت عام ۲- سوءنیت خاص. سوءنیت عام در جرم کلاهبرداری این است که مرتکب قصد ارتکاب اعمال مادی فیزیکی ذکر

جلوگیری و پیشگیری از تقلب و ادعای تقلب با توسعه ی محصول مناسب توسط شرکت های بیمه شروع می شود. در هنگام طراحی یک محصول جدید شرکت بیمه نیاز به آگاهی از عوامل افزایش ریسک دارد. توسعه محصول بیمه باید به گونه ای باشد که خطر تقلب و دیگر خطرات مرتبط با استفاده از اقدامات کنترلی کافی به رسمیت شناخته شده و با آن برخورد شود. شرکت های بیمه باید به طور مداوم به دنبال پیشگیری و جلوگیری از تقلب متقلبان باشند. هیئت مدیره ی شرکت های بیمه به عنوان بخشی از حاکمیت شرکتی باید به تشخیص و درک خطرات ناشی از تقلب برای سازمانشان بپردازند که شامل تقلب بالقوه و اثر تقلب می شود. با مدیریت ریسک داخلی، مدعی تقلب و واسطه ی تقلب، بیمه گران می توانند تصمیم بگیرند که در کدام روندها و کنترل ها می توان به طور موثر عمل کرد یا به طور موثر این ریسک ها را کنترل نمود. هیئت مدیره و مدیران ارشد برای مدیریت ریسک تقلب مسئول هستند. مدیریت ریسک تقلب باید بخشی از چارچوب مدیریت ریسک هر شرکت بیمه باشد. (شاکرین، ۱۳۹۳)

کلاهبرداری بیمه گزار و تقلب در ادعای خسارت ها:

به عنوان بخشی از مدیریت ریسک عملیاتی، شرکت های بیمه باید پتانسیل خطرات ناشی از دست دادن شهرت و مال ناشی از تقلب و ادعای تقلب را در نظر بگیرند. موارد شدید می تواند به طور گسترده موجب آسیب اقتصادی به شرکت های بیمه گردد. تقلب و ادعای خسارت تقلبی می تواند از همان ابتدای آغاز قرارداد صورت پذیرد و یا در طول دوره ی قرارداد بیمه یا زمانی که خسارت پرداخت می شود و یا ادعای خسارت تقلبی می تواند توسط اشخاص ثالثی که در حل و فصل ادعا نقشی دارند صورت پذیرد (مورد ارتکاب باشد). به عنوان مثال پزشکان می توانند برای خدمات پزشکی ارائه نشده و یا مهندسان برای هزینه ی تعمیرات انجام نشده ادعای خسارت کنند. ممکن است به عمد از ارائه ی اطلاعات خودداری کرده یا اطلاعات نادرست بدهد. مثلا هزینه ایی مثل امتناع از پوشش توسط دیگر بیمه گران یا ادعاهایی موجود در پس زمینه یک ریسک جدی برای شرکت های بیمه است که امکان دارد پوششی را ارائه ندهند یا پوششی را تحت شرایط گوناگونی ارائه دهند (با سهم نگهداری بالاتر و حق بیمه بالاتر) اگر این اطلاعات را در اختیار داشته باشند. موارد تقلب ها (ادعاها) و ادعای خسارت تقلبی بیمه که می تواند هر کدام ویژگی های زیر را داشته باشند:

۱. اغراق در خسارت یا زیان مورد تحت پوشش
۲. عدم بیان واقعیت برای ایجاد یک ظاهر ساختگی برای تحت پوشش قرار دادن یک حادثه توسط بیمه نامه
۳. عدم بیان دارا بودن عضو آسیب دیده توسط متقلب
۴. به اجرا درآوردن وقوع حادثه ی منجر به آسیب و یا از دست دادن مورد پوشش تحت بیمه نامه

ادعای تقلب می تواند با ترکیب دیگر انواع تقلب مثل تقلب در هویت رخ دهد. به عنوان مثال در موارد درمان پزشکی متقلبان از هویت دیگران استفاده می کنند که هزینه های پزشکی توسط بیمه پرداخت شود.

شرکت های بیمه باید به تقلب و ادعاهای ریسک تقلب به عنوان بخشی از ریسک عملیاتی خود رسیدگی کنند. در ایجاد سیاست های مناسب، روشها و کنترل ها، شرکت های بیمه باید منافع و هزینه های پیش گیری را ارزیابی کنند و اما نیاز به این موارد را هم دارند:

۱. سهولت و سرعت پذیرش و حل و فصل ادعاهای مطلوب از دید بازاریابی می تواند در معرض تقلب بودن آنها را افزایش دهد.

۲. عدم نظر گرفتن مسئولیت اخلاقی و معنوی که به منظور جلوگیری از تقلب و ترویج یکپارچگی در صنعت بیمه می باشد.

۳. آگاهی از اینکه تقلب به شهرت آنها آسیب می زند و مشتریان ممکن است تصور کنند که تقلب به دیگر فعالیت های مجرمانه مربوط است و انتظار داشته باشند که تقلب با درجه ی بالا ممکن است منجر به حق بیمه های بالاتر شود یا امکان عدم پرداخت خسارت ها را میسر سازد.

۴. تشخیص و جلوگیری و پیش گیری از انواع تقلب می بایست مورد توجه خاص باشد چرا که این تقلب ها منافع بیمه و سایر اشخاص ثالث را تهدید می کند. به عنوان مثال تقلب توسط گروه های سازمان یافته ی جنایی که به صورت گسترده و پیچیده مرتکب تقلب می شوند و برای آن نیاز به سایر اقدامات مجرمانه دارند مثل صحنه ی تصادف خودرو.

جلوگیری و پیشگیری از تقلب و ادعای تقلب با توسعه ی محصول مناسب توسط شرکت های بیمه شروع می شود. در هنگام طراحی یک محصول جدید شرکت بیمه نیاز به آگاهی از عوامل افزایش ریسک دارد. به عنوان مثال بیمه گزاران در زمان مشکلات مالی ممکن است تشویق به سرقت از خود شوند یا اقدام به آتش زدن اموال خود کنند. اگر شرایط قرار داد بیمه آنها جبران خسارت بر اساس جایگزینی با نو یا جدید به جای کهنه باشد، این موضوع می تواند در زمان تصمیم گیری در مورد شرایط قرار داد بیمه نامه مد نظر قرار گیرد. شرکت های بیمه ممکن است زمان ارائه ی بیمه نامه ادعاهای خسارت جایگزین را در نظر بگیرند. در میان بیمه نامه ها جایگزینی در نوع خود (کالا با کالا) به جای جبران به صورت نقدی صورت می گیرد.

مبادی کلاهبرداری و تقلب در وسایل نقلیه موتوری:

صدور:

مصدوم یا فوت گردند به عنوان سرنشین داخل کابین معرفی می گردند تا شامل استثنائات بیمه شخص ثالث نگردند.

تنظیم کروکی برای حوادث ساختمانی «عمدی»:

در این حالت افراد متقلب و سودجو غالباً با همکاری مستقیم مقامات پلیس گزارشاتمی تنظیم می نمایند که مربوط به تصادف ساختمانی می باشد. منظور از تصادف ساختمانی، تصادفاتی است که بابت قبلی و جهت اقدامات سودجویانه ایجاد می گردد. بطور مثال: خودرویی که قبلاً در اثر برخورد با جسم ثابت آسیب دیده و فاقد بیمه بدنه می باشد را پس از گذشت چندین روز در موقعیت برخورد با خودروی دیگری که دارای بیمه شخص ثالث با تعهدات مالی کامل می باشد قرار داده و پس از دریافت کروکی جهت پرداخت خسارت از محل بیمه شخص ثالث خودروی مقابل به شرکت بیمه مراجعه می نمایند.

شیوه های مقابله با کلاهبرداری در بیمه وسایط نقلیه:

به دلیل پیامدهای مالی تقلب بیمه ای و تاثیر آن بر سودآوری شرکتهای بیمه، این شرکت ها باید ادارات ویژه مبارزه با تقلب بیمه ای ایجاد کنند. "بیشتر شرکتهای بیمه واحد ویژه ای برای مبارزه با تقلب بیمه ای دارند. با وجود این، برای اثربخش بودن کار پیشگیری از تقلب بیمه ای، موارد مشکوک حتی الامکان باید سریعتر یا دست کم پیش از پرداخت خسارت شناسایی شوند" (محمد بیگی، ۱۳۸۱: ص ۱۵۳). برای پیشگیری از تقلب بیمه ای، هر شرکت بیمه می تواند از سه ابزار کلی امکانات تکنولوژیک، همکاری با شرکتهای بیمه دیگر و درک بهتر عمل برانگیزنده تقلب بیمه ای استفاده کند. در میان این سه ابزار در درجه اول، باید به دستاوردهای تکنولوژیک اشاره کرد؛ "عناصر و عامل نهایی در مبارزه با کلاهبرداری بیمه ای استفاده از فن آوری جدید بوده که موفقیتهایی نیز در پی داشته است، سلاح مورد علاقه بیمه گران اینک، مجموعه ای از بانکهای اطلاعاتی مشترک ادعای خسارت است. تمام این بانکهای اطلاعاتی، داده را از بیمه گران جمع آوری و تلاش می کنند با مقایسه جزئیات ادعاهای جدید خسارت با ادعاهای ثبت شده در سیستم، کسانی را که ادعاهای خسارت پی در پی دارند شناسایی کنند. چنین سیستمهایی در کشورهایی مانند استرالیا، کانادا، آلمان، ایتالیا، ایرلند، نروژ، آمریکا و انگلستان فعالیت دارند. بیمه گران در فرانسه، دانمارک، نیوزلند و سوئد هم سیستمهای خاص خود را برنامه ریزی می کنند (تازه های جهان بیمه، شماره ۶، ص ۱۱).

پیدایش و پیشرفت روز افزون تکنولوژی جدید یعنی تکنولوژی اطلاعات، امکان مبارزه موفقیت آمیز با تقلب بیمه ای را افزایش داده است. "یک مورد برجسته از کاربرد تکنولوژی نوین برای کشف خسارتهای تقلبی در بیمه شخص ثالث، شرکت بیمه اتکایی کلن است. واحد خسارت شرکت بیمه اتکایی کلن (کلن ری) به همراه

تشخیص اینگونه کروکی ها باشند. در نهایت باید گفت برخی از موارد تقلب را شرکت بیمه بیآنکه متوجه ساختگی بودن خسارت پرداختی شده باشد اطرافیان بیمه گذار یا بیمه شده متوجه می شوند یا اشخاص ذیربط در وقوع حادثه منتهای به خسارت به شرکت بیمه اطلاع می دهند. در صورت آگاه شدن بیمه گذاران و عموم مردم از مکانیزم کار بیمه و منافع اجتماعی آن، این موارد بدون هزینه کشف تقلب در آینده بیشتر خواهد شد.

به منظور مقابله با تخلفات بیمه ای می بایست به این نکته توجه نمود که برخی از مسائل از طریق شرکت قابل پیشگیری بوده و برخی نیز از حیطة تسلط شرکت بیمه خارج است. در این بخش ابتدا اقداماتی که شرکت های بیمه می توانند با انجام آن تا حد مطلوبی از اقدامات سوء افراد متقلب جلوگیری نمایند ذکر شده و در نهایت به اقداماتی که متولیان صنعت بیمه می بایست نسبت به انجام آن اهتمام ورزند اشاره می گردد.

۱- آموزش : همانطور که در ابتدا اشاره گردید مهم ترین مساله در رشد و ترقی شرکت بیمه به کارگیری افراد پس از ارائه آموزشهای کافی چه در بخش صدور و چه در بخش خسارت می باشد. چه آنکه در غیر اینصورت افراد سودجو، شرکت بیمه فاقد نیروهای زبده و کار بلد را مأمنی جهت انجام اقدامات خلافکارانه خود خواهد شناخت. لذا نه تنها آموزش مربوطه دربدو ورود افراد ضروریست بلکه می بایست آموزشهای لازم بصورت مستمر و در حین خدمت نیز ادامه یابد.

۲- انتخاب افراد صالح جهت انجام بازدیدهای اولیه و همچنین برآورد خسارت.

۳- دقت در واگذاری مجوز صدور و بازدید اولیه به نمایندگان.

۴- استفاده از نیروهای تخصصی در زمینه های مرتبط : قبلاً نیز اشاره گردید که در بخش پرداخت خسارت، شرکت بیمه با نهادهای مختلفی در تعامل باشد. لذا به همین خاطر ضروریست تا افرادی که آشنا با قوانین موضوعه در این سازمانها می باشند با شرکت های بیمه همکاری داشته باشند. بهترین گزینه نیز استفاده از افراد بازنشسته این سازمانها می باشد که تجربه کافی در زمینه کاری خود دارند. به طور مثال به کارگیری افسران بازنشسته آگاهی در زمینه کشف جرایم و صحت و سقم گزارشات، استفاده از افسران بازنشسته راهنمایی و رانندگی در خصوص تعیین علت وقوع حادثه و تطبیق آن با کروکی های تنظیمی و همچنین مواضع آسیب دیده خودروها، استفاده از وکلای با تجربه و قضات بازنشسته دستگاه های قضایی و....

۵- بکارگیری سیستم های نرم افزاری قابل اعتماد : چنانچه سیستم نرم افزاری صدور و خسارت شرکت های بیمه از ضریب اطمینان بالایی برخوردار باشد احتمال جعل بیمه نامه و صدور بیمه نامه غیر قانونی به حداقل ممکن خواهد رسید.

